

Guía Docente				
Datos Identificativos				2017/18
Asignatura (*)	Enfoque Multidisciplinar da Dor: Neurobioloxía, Dor e Discapacidade, Sistemas de Avaliación, Novos P	Código	651516006	
Titulación	Mestrado Universitario en Discapacidade e Dependencia (plan 2015)			
Descriptorios				
Ciclo	Período	Curso	Tipo	Créditos
Mestrado Oficial	2º cuadrimestre	Primeiro	Optativa	6
Idioma	Castelán			
Modalidade docente	Presencial			
Prerrequisitos				
Departamento	Ciencias Biomédicas, Medicina e Fisioterapia			
Coordinación	Patiño Nuñez, Sergio	Correo electrónico	sergio.patino@udc.es	
Profesorado	Patiño Nuñez, Sergio Rodríguez Romero, Beatriz Souto Gestal, Antonio	Correo electrónico	sergio.patino@udc.es beatriz.romero@udc.es antonio.souto@udc.es	
Web				
Descrición xeral	En esta asignatura se profundiza en los aspectos neurobiológicos del dolor crónico; se revisan los conceptos actuales sobre la fisiopatología del dolor más relevantes en su manejo clínico; se estudian las implicaciones del dolor, especialmente, en la esfera sensitiva y motora; y se analizan las diferentes pruebas de valoración y las estrategias de tratamiento del dolor crónico más actuales y basados en la evidencia disponible.			

Competencias do título	
Código	Competencias do título
A8	CERF3. Ser capaces de entender a fisiopatoloxía da dor relevante na práctica clínica así como as súas implicacións dende un punto de vista sensitivo-perceptivo-motora
A9	CERF4. Capacidade para deseñar e executar proxectos de investigación na problemática bio-psico-social da dor
B1	CB6. Posuír e comprender coñecementos que acheguen unha base ou oportunidade de ser orixinais no desenvolvemento e/ou aplicación de ideas, a miúdo nun contexto de investigación
B7	CG2 Identificar, avaliar e resolver os problemas derivados da presenza de discapacidade e dependencia
B9	CG4 Ser capaz de intervir na problemática derivada da discapacidade e da dependencia
B10	CG5 Capacidade para integrar coñecementos científicos de carácter avanzado ligados ao ámbito da discapacidade e a dependencia
C6	CT6. Valorar críticamente o coñecemento, a tecnoloxía e a información dispoñible para resolver os problemas aos que deben afrontarse
C7	CT7. Ser capaz de valorar a importancia que ten a investigación, a innovación e o desenvolvemento tecnolóxico no avance socioeconómico e cultural da sociedade?

Resultados da aprendizaxe			
Resultados de aprendizaxe	Competencias do título		
	AI9	BI1	CI6
Descibir o impacto clínico e socioeconómico da dor crónica.	AI9	BI1	CI6
Profundizar nos aspectos neurobiolóxicos da dor.	AI8	BI1 BI10	CI6
Comparar os paradigmas utilizados para explicar a dor.	AI8 AI9	BI10	CI7
Identificar as características e manifestacións clínicas das diferentes tipos de dor.	AI8	BI7 BI9	
Revisar os conceptos actuais sobre a fisiopatoloxía da dor relevantes no seu manexo clínico.	AI8 AI9	BI1 BI7 BI9	

Estudar as implicacións da dor dende un punto de vista sensitivo-perceptivo-motriz.	AI8	BI7 BI9 BI10	
Identificar as características comunes dos síndromes de dor crónico.		BI1 BI7 BI9 BI10	
Revisar e ser capaz de aplicar diferentes probas de avaliación da dor.	AI9	BI1 BI7 BI9	CI7
Analizar as novas estratexias de tratamento da dor crónica, estudar a súa evidencia e coñecer as recomendacións para o seu uso na práctica clínica.	AI9	BI1 BI7 BI9 BI10	CI6 CI7

Contidos	
Temas	Subtemas
1. Epidemioloxía da dor	1.1. Epidemioloxía da dor músculo-esquelético. Xeneralidades 1.2. Epidemioloxía da dor lumbar 1.3. Epidemioloxía da dor cervical 1.4. Epidemioloxía da osteoartritis 1.5. Epidemioloxía da dor crónica xeneralizada e da fibromialxia
2. Paradigmas no manexo da dor: a dor como unha experiencia multidimensional	2.1. Modelo patoanatómico 2.2. Modelo biopsicosocial 2.3. Modelo da neuromatriz
3. Aspectos neurobiolóxicos da dor	3.1. Definicións da dor 3.2. Características e manifestacións clínicas da dor 3.3. Propiedades celulares e moleculares das neuronas aferentes primarias 3.4. Mediadores inflamatorios e moduladores da dor 3.5. Mecanismos moduladores da resposta dolorosa: neuroplasticidade 3.6. Cerebro e dor 3.7. Xenética e dor
4. Fisiopatoloxía da dor crónica	4.1. Definición do fenómeno de centralización 4.2. Fenómeno de wind-up 4.3. Cambios nos neurotransmisores 4.4. Alteración funcional das conexións excitatorias e inhibitoras 4.5. Creación de novas conexións 4.6. Cambios neuroplásticos supraespinais: reorganización dos mapas corticais somatosensorial e motor 4.7. Modificación do patrón de resposta de áreas corticais e subcorticais 4.8. Impacto de factores emocionais e cognitivo-conductuais 4.9. Dor como resposta multisistémica: participación do SNA, neuroendócrino e inmunitario
5. Síndrome de dor crónico	5.1. Fibromialxia 5.2. Síndrome de fatiga crónica 5.3. Síndrome rexional complexo tipo I 5.4. Outros

6. Métodos de avaliación da dor	6.1. Historia clínica 6.2. Escalas de medición da intensidade da dor 6.3. Escalas para medir "bandeiras amarelas"; 6.4. Escalas de incapacidade funcional 6.5. Escalas de Calidade de Vida Relacionada coa Saude 6.6. Outras escalas de medición 6.7. Probas físicas
7. Análise e revisión da evidencia sobre as novas estratexias de tratamento da dor	7.1. Pedagogía da dor 7.2. Exercicio terapéutico 7.3. Imaxinación motora gradual 7.4. Outros métodos

Planificación				
Metodoloxías / probas	Competencias / Resultados	Horas lectivas (presenciais e virtuais)	Horas traballo autónomo	Horas totais
Actividades iniciais	C7	1	0	1
Sesión maxistral	A8 A9 B1 B7 B9 B10 C6 C7	12	36	48
Análise de fontes documentais	A8 A9 B1 B9 B10 C6 C7	4	16	20
Prácticas de laboratorio	A8 A9 B1 B7 B9 B10 C6	18	36	54
Estudo de casos	A8 B1 B7 B9 B10	2	4	6
Lecturas	A8 B1 B7 B9 B10 C6 C7	0	6	6
Proba de resposta múltiple	A8 B1 B9 B10	1	12	13
Atención personalizada		2	0	2

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientativo, considerando a heteroxeneidade do alumnado

Metodoloxías	
Metodoloxías	Descrición
Actividades iniciais	A través destas actividades iniciais tratarase de identificar as competencias, intereses e motivacións do/a alumn@ co obxectivo de facilitar o proceso de aprendizaxe. Presentarase a proposta académica recollida na asignatura, recomendacións, a súa metodoloxía de avaliación e todos aqueles aspectos fundamentais para o desenrolo e cursado da mesma.
Sesión maxistral	As sesións maxistras correspondense ás clases teóricas que serán impartidas na aula. Presentarase os aspectos clave da asignatura de maneira sintética e secuencial, co obxectivo de transmitir coñecementos e facilitar a aprendizaxe ó alumn@. Realizaranse mediante exposición oral, con ou sen apoio audiovisual. Estará destinada fundamentalmente para os obxectivos de coñecementos ou de saber.
Análise de fontes documentais	O/a alumn@ utilizará documentos audiovisuais e/ou bibliográficos (fundamentalmente artigos científicos) aportados polos docentes e/ou que el/ela mesmo buscase ou seleccionasen. O obxectivo da súa análise será o de reforzar e/ou complementar aspectos básicos da materia, traballando ó mesmo tempo sobre a capacidade para integrar coñecementos científicos de carácter avanzado, ligados ó ámbito da discapacidade, dependencia e da dor.
Prácticas de laboratorio	Realizaranse actividades de carácter práctico dirixidas fundamentalmente á adquisición das habilidades e metodoloxías de avaliación da dor (identificación e interpretación dos cuestionarios autoadministrados, realización e interpretación de probas físicas, demostracións de outras probas), e á integración de coñecementos que contribúan a un mellor entendemento da neurofisioloxía da sensación álxida.

Estudo de casos	Os/as alumn@s, divididos en pequenos grupos, traballarán sobre un caso clínico (real ou suposto) caracterizado pola presenza de dor crónica, co obxectivo de propoñer cuestións que contribúan a identificar o sustrato/s etiopatoxénicos, de estudar as súas características e relacionalas cos síndromes dolorosos estudados na materia, propoñer alternativas de exploración, avaliación e/ou enfoques terapéuticos de forma razonada.
Lecturas	Pedirase ó alumn@ a lectura dalgún texto (capítulo de libros) ou documentos (artigos científicos) que lle permitan profundizar nos contidos abordados tantonas sesións maxistrais como nas prácticas de laboratorio.
Proba de resposta múltiple	O exame constará de 30 preguntas tipo test, de resposta múltiple, onde cada 2 respostas incorrectas restarán unha ben contestada. O exame terá un valor do 70% da nota total da asignatura.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Proba de resposta múltiple Sesión maxistral Análise de fontes documentais Prácticas de laboratorio	Ademais de contar co feedback "in situ" co docente, aquelas dudas e dificultades que lle surxan ó alumn@ poderán resolverse durante a propia sesión ou ben a través da solicitude de tutorías presenciais/virtuais. Durante o estudo de casos a atención personalizada realizarase durante a clase. No caso da análise de fontes documentais o/a alumn@ contará co seguimento por parte do profesor/a a través de tutorías previamente solicitadas por aquél. Ademais de contar durante as prácticas co feedback "in situ" co docente, o/a alumn@ poderá solicitar as tutorías presenciais ou non presenciais que requira para resolver cuestións relacionadas co transcurso da práctica.

Avaliación

Metodoloxías	Competencias / Resultados	Descrición	Cualificación
Estudo de casos	A8 B1 B7 B9 B10	Evaluase a capacidade do/a alumn@ para levar a cabo o proceso de razonamento clínico sobre un caso real ou ficticio, así como a de discusión sobre a súa proposta de solución, o responder as preguntas formuladas sobre dito caso.	5
Proba de resposta múltiple	A8 B1 B9 B10	Examen tipo test de resposta múltiple cun total de 30 preguntas. Cada 2 respostas incorrectas restarase unha ben.	70
Análise de fontes documentais	A8 A9 B1 B9 B10 C6 C7	Evalúase a capacidade do alumn@ de facer unha estratexia de búsqueda adecuada, así como a capacidade de síntese dos documentos científicos identificados a partir de dita búsqueda e/ou facilitados polos docentes.	20
Prácticas de laboratorio	A8 A9 B1 B7 B9 B10 C6	A asistencia a todas as prácticas terá un valor correspondente ó 5% da nota. Ademais da asistencia, teranse en conta aspectos como a actitude e a participación activa durante as sesións, habilidades, etc.	5

Observacións avaliación

--

Fontes de información

--

Bibliografía básica	<ul style="list-style-type: none">- Zamorano Zárate E. (2013). Movilización neuromeningea: tratamento de los trastornos mecanosensitivos del sistema nervioso. Madrid: Panamericana- Butler D (2010). Explicando el dolor. Adelaida, Australia: Noigroup- Enriquez-Blanco, H., Schneider, R., Rodríguez, J. T. (2010). Síndrome del intestino irritable y otros trastornos relacionados.. Madrid: Panamericana- Iannetti, G.D., Mouraux, A. (2010). From the neuromatrix to the pain matrix (and back). Exp Brain Res- Sengupta, J.N. (2009). Visceral Pain: the neurophysiological mechanism. Handb Exp Pharmacol- Nijs, J., Van Houdenhove, B. (2009). From acute musculoskeletal pain to chronic widespread pain and fibromyalgia: application of pain neurophysiology in manual therapy practice. Manual Therapy- Serra Catafau J. (2007). Tratado de dolor neuropático. Madrid: Médica Panamericana- Stephen B. McMahon, Martin Koltzenburg (2006). Wall y Melzack tratado del dolor. Madrid: Elsevier. 5ª ed.- Moseley, G.L., Hodges, P.W. (2006). Dolor crónico y control motor. Barcelona: Masson
Bibliografía complementaria	

Recomendacións

Materias que se recomenda ter cursado previamente

Materias que se recomenda cursar simultaneamente

Materias que continúan o temario

Observacións

(*A Guía docente é o documento onde se visualiza a proposta académica da UDC. Este documento é público e non se pode modificar, salvo casos excepcionais baixo a revisión do órgano competente dacordo coa normativa vixente que establece o proceso de elaboración de guías